

Kim yaptı? Neden şimdi? Ve başka sorular

Darbe girişiminin toplumda yol açtığı travma, sarsıntı henüz geçmiş değil.

Ordu ve yargı başta olmak üzere soruşturma ve tutuklamalar devam ediyor.

Daha da edeceğe benziyor.

Darbe bir suçtur ve darbeye kalkışanlar da yargı önüne çıkmalıdır.

Burada tereddüt yok.

Öte yandan en uç örneğini teslim olan bir askerin boğazının kesildiği iddiasına dek varan tepkilere göz yumulması tehlikeli bir gidiş almadan müdahale gerektiriyor.

Şimdi gelelim çok kişinin aklındaki soruların bulabildiğimiz cevaplarına.

1- Kim yaptı?

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'dan Başbakan Binali Yıldırım'a, oradan CHP ve MHP'li çoğu vekile dek darbe girişiminin arkasında Fethullah Gülen ve cemaati var. Gülen'in Financial Times'a verdiği mülakatta bunu yalanlanması ve Erdoğan'ı sahte darbe ile suçlaması üzerine dün konuştuğum önemli bir dış kaynak, kullanılan klişelerin bir suç örgütünün kendini savunma çabasına benzediğini öne sürdü. Darbe girişimine karşı durmuş askerler de cuntacılar arasında Cemaatçı bilinen, ya da şüphelenilen kişilerin olduğunu söylüyorlar. Evet, henüz doğrudan bağlantı kanıtı açıklanmadı ama konuştuğum analistler, 'Cemaatçiler değildir üzerine iddiaya girilmez' diyor.

2- Darbe girişimi aslında Erdoğan senaryosu muydu?

Bu soru eminim okuyan çoğu kişinin sınırlarını kaldırmıştır, ama eminim bunu kendileri de duymuştur, o halde bulabildiğimiz cevapları paylaşalım. Bu iddia 15 Temmuz gecesi başlayan darbe girişiminin 16 Temmuz'un ilk saatlerinde tökezlemeye başlamasıyla aynı zamanda sosyal medya üzerinden yayılmaya başladı. Sadece Cemaatçiler değil, 'Erdoğan gitsin de nasıl giderse gitsin' anlayışındaki kesimlerde de yankı buldu. Darbe girişimindeki mantık tutarsızlıklarını sorgulayan bu kesimler, 'Erdoğan başkanlık için yaptırmıştır' tezindeki tutarsızlıkları sorgulamadı. Örneğin, ordu içinde Erdoğan'dan hoşlanmayan, ama cuntadan da habersiz kişi ya da grupların bu tür kalkışmanın sahte olduğundan habersiz olarak harekete geçme riskini tamamen yok sayıyor bu tez. Erdoğan'ın en yakın danışmanlarından, seçim kampanyalarının yöneticisi Erol Olçak'ın yanında 16 yaşında oğluyla birlikte tankları protesto ederken öldürüldüğünü unutmamak lazım. Bir de Erdoğan'ın özellikle de başkomutan olmakla övüldüğü bir sırada otoritesini böyle tartışmaya açtıracağını düşünmek hayatın akışıyla örtüşmüyor.

3- Neden şimdi?

Üzerinde durmaya değer iki senaryo var ve ikisi de darbenin arkasında Cemaatin bulunduğunu var sayıyor. Birincisi daha komplo teorisi kokuyor. Buna göre Erdoğan'ın Rusya ve İsrail ile barışmasını ABD ile ilişkileri de düzelterek, dolayısıyla Gülen'i Türkiye'ye verme ihtimalinden endişe eden Cemaat, ordu içinde uyuyan hücrelerini

de uyandırıp deşifre etme pahasına ülke yönetimine el koymaya niyet etti.

İkincisine göreyse son hakim ve savcı atamalarında hasar alan ve gelecek dalgada zemin kaybedeceğinden endişe eden Cemaat, yaklaşan Yüksel Askeri Şura'da (YAŞ) ordudaki elemanlarının da tasfiye edileceği kaygısıyla bütün güçlerini seferber ederek bir 'son fırsat' için harekete geçti.

4- Sadece Cemaatçiler mi?

Muhtemelen sırf Erdoğan'a karşı oldukları için bu gruba destek vermiş başka gruplar veya tek tek subaylar da olabilir. Soruşturmalarda iç ve dış bağlantılı olabilecek bu ihtimalin üzerinde de duruluyor.

5- Ordunun itibarı etkilendi mi?

Hem de fena halde... Sadece cuntacıların teslim olmaları ya da gözaltına alınmaları ardından protestocular tarafından kötü muameleye maruz kalmaları nedeniyle değil. Daha çok hala içinde darbeye kalkışabilecek maceracı unsurlar olması ve daha da çok şimdiki dek övünç kaynağı olan disiplin ve emir-komuta zincirine bağlılığın işlemediğinin ortaya çıkması nedeniyle. Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın Başyaveri ve korumaları tarafından ele geçirilmesi, Hava Kuvvetleri Komutanı Abidin Ünal'ın bir başka generalin kızının düğününde onlarla birlikte derdest edilmesi gibi olayların izi halkın zihninden kolay kolay silinmez. Ordu muhtemelen bir yeniden yapılanmaya gidecektir.

6- Hadise dış politikayı ve güvenliği etkiler mi?

Türkiye NATO yükümlülüklerini yerine getirdiği müddetçe dış politikayı fazla etkilemez. Tabii NATO'nun bu önemli ordusunun imkan ve kabiliyetlerinin hasar aldığı unutulmamalı.

Başka zaman AB ile ilişkilerde daha çok sorun olurdu, ama darbe bastırıldığı için ve AB ile işler zaten durağan gittiği için yıkıcı etkisi olmaz.

Ama güvenlik açısından çok sorun var. Gözaltına alınanlar arasında Suriye ve Irak sınırlarından sorumlu, PKK ve IŞİD ile mücadelede hassas konumdaki 2'inci Ordu Komutanı, İncirlik üs komutanı, aynı zamanda NATO acil müdahale gücünün parçası olan İstanbul'daki 3'üncü Kolordu Komutanı da var mesela.

Ayrıca Ankara Gölbaşı'daki Özel Harekat Karargahı, Emniyet Terörle Mücadele'ye yapılan saldırılarda PKK ve IŞİD'le mücadelede tecrübeli, uluslararası bağlantıları olan yetkililerin de öldürüldüğü haberleri var. MİT'e saldırı sırasındaki zayıf konusundaysa hiç bilgi yok henüz.

7- İstihbarat zafiyeti var mıydı?

Olduğu anlaşılıyor. Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş dün CNN Türk'te bu gelişme hakkında hiçbir bilgileri olmadığını, olsaydı önlem alacaklarını söyledi. Bu beyan sadece İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet ve Jandarma istihbaratını, Genelkurmay İstihbarata Karşı Koyma dairesini değil, MİT'i de ilgilendiriyor. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın da kendi bünyesinde bir istihbarat çalışması olduğu biliniyor; oranın da haber alamadığı anlaşılıyor.

8- Erdoğan ne yapacak?

Bastırılan darbe girişiminin Erdoğan'a desteği artırdığı görülüyor. Erdoğan'ın bunu güçlü başkanlık sistemine geçiş manivelası yapma ihtimali siyaset kulisinde konuşuluyor, vatandaşlar da böyle görüyor.

Diğer yandan darbe girişimi ülkenin dikensiz gül bahçesi olmadığını, daha doğrusu durumun sanılandan daha karmaşık olduğunu da gösterdi.

Burada CHP, MHP ve HDP'nin daha darbe girişiminin ilk saatinde 'Amasız, fakatsız' kalkışmaya karşı durdukları da önemli.

Burada Erdoğan'ın Başbakan Yıldırım'ın 'dostları artırma' sloganını hayata geçirmesi için elverişli bir ortam oluşturuyor.

Bu ortam siyasette uzlaşma kültürünü canlandırırorsa, her musibette bir hayır vardır sözünü doğrular. Aksi halde siyasete yeni gerilimlere zemin verebilir.